Lieta Nr. A420206516
SKA-1324/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2017.gada 4.augustā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Anita Kovaļevska,
tiesnese Ilze Skultāne,
tiesnese Līvija Slica,

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2017.gada 24.maija lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu apelācijas sūdzības iesniegšanai.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 22.februāra spriedumu daļēji apmierināts pieteicējas /pers. A/ pieteikums daļā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu 10,61 *euro* apmērā, atcelts Tieslietu ministrijas 2016.gada 11.februāra lēmums Nr. 1-4.1/11 daļā par atteikumu atmaksāt pieteicējai ceļa izdevumus 2,07 *euro* apmērā, bet noraidīts pieteicējas pieteikums pārējā daļā par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu 6000 *euro* apmērā.

Pieteicējas pārstāvis iesniedza apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu 11,96 *euro* apmērā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu 6000 *euro* apmērā.

[2] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2017.gada 7.aprīļa lēmumu atteikts pieņemt apelācijas sūdzību. Lēmumā norādīts, ka sprieduma pārsūdzības termiņa pēdējā diena ir 2017.gada 22.marts, bet apelācijas sūdzība parakstīta 2017.gada 23.martā, kad tā arī iesniegta. Ievērojot minēto, ir nokavēts apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 291.panta trešajai daļai apelācijas sūdzību, kas iesniegta pēc termiņa beigām, atsakās pieņemt un atdod iesniedzējam.

[3] Pieteicējas pārstāvis izteica lūgumu atjaunot nokavēto procesuālo termiņu, bet ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2017.gada 24.maija lēmumu lūgums noraidīts.

Lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Par procesuālā termiņa nokavēšanas attaisnojošiem iemesliem atzīstami tādi iemesli, kas nav atkarīgi no nokavējušā procesa dalībnieka gribas un rīcības. Proti, šķēršļiem, kas traucēja procesuālās darbības izpildi laikā, jābūt objektīviem, neatkarīgiem no procesa dalībnieka. Ja termiņa nokavējums iestājies paša lietas dalībnieka vainas dēļ, tas nav atjaunojams. Likumdevējs par adekvātu termiņu sprieduma pārsūdzībai noteicis vienu mēnesi no sprieduma sastādīšanas dienas, ļaujot sūdzību iesniegt jebkurā pārsūdzības termiņa dienā. Procesa dalībniekam, iepriekš zinot, ka spriedums būs sastādīts noteiktajā datumā, ir attiecīgi jāplāno savs laiks apelācijas sūdzības sagatavošanai un iesniegšanai tiesā. Atliekot šo procesuālo darbību uz termiņa pēdējo dienu, ir jārēķinās ar iespējamiem kavēkļiem, kā rezultātā termiņš var tikt nokavēts. Pieteicējas pārstāvis nav norādījis uz tādiem objektīviem termiņa nokavēšanas iemesliem, kas viņam liedza iepriekš sagatavoties gaidāmajam spriedumam. Pārstāvja izvēle ir no pieteicējas gribas atkarīgs apstāklis, un, ja izvēle ir izdarīta, nav pamata vēlāk termiņa kavējumu attaisnot ar pārstāvja nepietiekamām zināšanām. Pieteicējas pārstāvis ir norādījis, ka pēc sprieduma saņemšanas sākotnēji vispār nav bijusi griba to pārsūdzēt. Tādējādi pieteicējas pārstāvis ir atzinis, ka no savas gribas atkarīgu iemeslu dēļ ir uzsācis gatavot apelācijas sūdzību, tuvojoties galīgajam termiņam tās iesniegšanai tiesā. Termiņa nokavējums tādējādi ir bijis atkarīgs no pieteicējas un viņas pārstāvja izvēlētā rīcības veida, nevis termiņa kavējums pieļauts neapzināti.

[3.2] No Tiesu informācijas sistēmā pieejamajiem datiem izriet, ka blakus sūdzība pieteicējas pārstāvja minētajā administratīvajā lietā Nr. A420329215 iesniegta 2017.gada 9.martā, bet apelācijas sūdzības iesniegšanas pēdējā diena šajā lietā bija 2017.gada 22.marts, tādējādi pieteicējai arī no šā brīža vēl bija pietiekošs laiks – vismaz 13 dienas – procesuālā dokumenta sastādīšanai un iesniegšanai. Pieteicējas pārstāvja arguments par sprieduma pārsūdzības termiņa neapzināti kļūdaino aprēķināšanu arī pats par sevi nav vērtējams kā attaisnojošs iemesls pieļautajam termiņa nokavējumam. Sprieduma pārsūdzības kārtība un termiņi ir noteikti gan tiesību normās, gan procesa dalībniekiem izskaidroti pirmās instances tiesas 2017.gada 24.janvāra tiesas sēdē, un pieteicējas pārstāvis tiesai ir apliecinājis, ka tiesas teiktais viņam ir saprotams. Personas pieņēmums par tiesas nolēmuma pārsūdzēšanas kārtību, kas neatbilst ne attiecīgajā nolēmumā norādītajai pārsūdzēšanas kārtībai, ne arī likumā tiešā tekstā noteiktajai pārsūdzēšanas kārtībai, nevar tikt atzīts par attaisnojošu apstākli termiņa nokavējumam. Ievērojot iepriekš minēto, lūgumā par termiņa atjaunošanu norādītie termiņa nokavējuma iemesli bija tieši atkarīgi no pieteicējas un pieteicējas pārstāvja izvēles.

[4] Pieteicējas pārstāvis ir iesniedzis blakus sūdzību par apgabaltiesas tiesneša lēmumu, norādot turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Lai izvērtētu, cik attaisnojošs ir kavējuma iemesls, ir jākonstatē, cik ilgs ir nokavējums. Pieļautais nokavējums bija viena diena – 16 stundas. Tas netika pieļauts apzināti, bet apstākļu sakritības un juridisko zināšanu trūkuma dēļ.

[4.2] Tiesnesis būtībā vaino pieteicēju par pārstāvja ar nepietiekamām juridiskām zināšanām izvēli, taču pārstāvja izvēle nebija no pieteicējas gribas atkarīgs apstāklis, bet to noteica konkrētie īpašie faktiskie apstākļi. Pieteicēja paļāvās, ka administratīvajā lietā personai nevajag kvalificētu juridisko palīdzību. Pieteicēja nevarēja atļauties advokāta vai jurista pakalpojumus, jo par valsts noteiktajiem tarifiem neviens to neuzņēmās.

[4.3] Pieteicējas pārstāvis neatlika procesuālās darbības izpildi uz pēdējo dienu, bet kļūdījās, nosakot termiņa pēdējo dienu. Viņš plānoja laiku sūdzības sagatavošanai, bet divās lietās tieši tiesa pārcēla izskatīšanu, kas noveda pie abu lietu vienlaicīgas pārsūdzības.

[4.4] Lieta personai ir sarežģīta. Nebūtu samērīgi, ja par 16 stundu nokavējumu, kurš pieļauts septiņus gadus ilgajā tiesvedībā, pieteicēja vēl papildus tiktu sodīta.

Motīvu daļa

[5] Apgabaltiesas tiesneša lēmumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tāpēc Augstākā tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu pievienojas lēmuma motivācijai un to neatkārto.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 291.panta pirmo daļu apelācijas sūdzību var iesniegt viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas.

Administratīvā procesa likuma 42.panta pirmā daļa nosaka procesuālā termiņa sākumu. Konkrētajā gadījumā dienu, sākot ar kuru persona var īstenot sprieduma pārsūdzības tiesības. Proti, procesuālais termiņš, kas aprēķināms mēnešos, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai notikuma, kurš nosaka tā sākumu.

Savukārt termiņa izbeigšanos regulē Administratīvā procesa likuma 43.pants. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 43.panta pirmajai daļai termiņam, kuru skaita mēnešos, pēdējā diena ir termiņa pēdējā mēneša attiecīgais datums. Ar terminu *attiecīgais datums* saprotams datums, kurš atbilst mēneša dienai, kura *nosaka termiņa sākumu*. Savukārt termiņa sākuma brīdis ir saistīts ar datumu vai notikumu, kurš nosaka tā sākumu. Likums par šādu notikumu atzīst, piemēram, nolēmuma sastādīšanu (*sk. Borkoveca M. 42.panta komentārs, Borkoveca M., Briede J. 43.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 452. un 455.lpp.; sal. arī Augstākās tiesas 2014.gada 29.maija lēmumu lietā Nr. SKA-690/2014 (A420415313)*).

Tā kā Administratīvās rajona tiesas spriedums šajā lietā sastādīts 2017.gada 22.februārī, tad termiņš sākas 2017.gada 23.februārī, bet pēdējā diena viena mēneša termiņam apelācijas sūdzības iesniegšanai ir nākamā mēneša (marta) attiecīgais datums, tas ir, 2017.gada 22.marts.

Līdz ar to, kā atzīst arī pieteicējas pārstāvis, procesuālais termiņš apelācijas sūdzības iesniegšanai ir nokavēts, jo apelācijas sūdzība parakstīta un iesniegta 2017.gada 23.martā.

[7] Pieteicējas pārstāvja norādītie nokavējuma iemesli nav atzīstami par attaisnojošiem, jo tie nav ārēji, no viņa neatkarīgi šķēršļi, kurus viņš objektīvi nespētu paredzēt un novērst, bet gan ir atkarīgi no paša pieteicējas pārstāvja gribas un rīcības.

Augstākās tiesas ieskatā, Administratīvā procesa likuma 291.panta pirmajā daļā minētais apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš – viens mēnesis no sprieduma sastādīšanas dienas – ir noteikts pietiekami skaidri un parastam cilvēkam saprotami, turklāt šis termiņš norādīts arī pašā Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 22.februāra spriedumā.

Līdz ar to pieteicējas pārstāvja kļūda, aprēķinot termiņa beigu datumu, nav objektīvi attaisnojama, neraugoties uz viņa norādēm par juridisko zināšanu trūkumu un nespēju atļauties advokāta pakalpojumus.

[8] Satversmes tiesa ir atzinusi, ka procesuālie termiņi ir noteikti tiesiskās stabilitātes nodrošināšanai. Šāda termiņa ierobežojuma mērķis ir nodrošināt lietas atrisināšanu saprātīgā laika periodā un nodrošināt otras puses paļāvību, ka konflikta risinājums vēlāk netiks pārskatīts (*sk. Satversmes tiesas 2002.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr.2002-09-01 secinājumu daļas 1.punktu*). Nokavētā procesuālā termiņa atjaunošana ir izņēmuma gadījums, kad pastāv vērā ņemami apstākļi, kas personai lieguši izmantot tiesības veikt procesuālas darbības likumā noteiktajos termiņos. Ja termiņa nokavējums iestājies paša lietas dalībnieka vainas dēļ, tas nav atjaunojams (*sk. Borkoveca M. Procesuālie termiņi administratīvajā procesā. Grām.: Administratīvais process tiesā. Autoru kolektīvs. Dr.iur. J.Briedes visp. zinātn. redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2008, 347.lpp.*).

Tiesiskā noteiktība un citi leģitīmi mērķi, kas bijuši termiņa noteikšanas pamatā, neizslēdz tiesas pienākumu apsvērt, vai konkrētajā gadījumā kādas personai piemītošas cilvēktiesības ievērošana neņem virsroku pār materiālajā tiesību normā noteiktās procesuālās kārtības ievērošanu. Šādi apsvērumi iestādei vai tiesai (tiesnesim) būtu jāizdara tikai netipiskos gadījumos, jo tāda lēmuma pieņemšana, kas ir pretējs likuma normas vārdiskajam tekstam, varētu tikt attaisnota tikai tad, ja pretējā gadījumā lēmums būtu *klaji* nesamērīgs (*sk. J.Briede, J.Pleps. 46.pants. Procesuālā termiņa atjaunošana. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 469.–470.lpp.*).

Augstākā tiesa nekonstatē, ka pieteicējas gadījums būtu uzskatāms par netipisku. Tādēļ termiņa atjaunošana pieteicējas gadījumā pārkāptu vienlīdzīgu attieksmi pret citiem pieteicējiem, kuriem līdzīgos apstākļos termiņš netiek atjaunots.

[9] Par netipisku apstākli konkrētajā gadījumā nav atzīstams arī pieteicējas pārstāvja arguments, ka lieta personai ir sarežģīta un tiesvedība vairākās lietās ilgst kopumā septiņus gadus. Šie apstākļi nav saistīti ar apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu tā, lai varētu uzskatīt, ka tie ir būtiski ietekmējuši personas spēju šo termiņu pareizi saprast un ievērot.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2017.gada 24.maija lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese (*personiskais paraksts*) A. Kovaļevska

Tiesnese (*personiskais paraksts*) I. Skultāne

Tiesnese (*personiskais paraksts*) L. Slica